FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT L.A. GEELHOED

fremsat den 2. december 2004 [1]

I — Indledning

1. I denne sag, som er anlagt i henhold til artikel 141 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab (»Euratom-traktaten«), har Kommissionen nedlagt påstand om, at Det Forenede Kongerige har tilsidesat artikel 37 EA, idet det ikke har forsynet Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende en plan om bortskaffelse af radioaktivt spild ved demonteringen af »Jason-reaktoren«, der er beliggende på Royal Naval College Greenwich. Denne bestemmelse indeholder et krav om, at medlemsstaterne forsyner Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild i enhver form.

2. Sagen rejser et vigtigt spørgsmål om fortolkningen af artikel 37 EA, nemlig hvorvidt den forpligtelse, der er fastlagt i denne bestemmelse, finder anvendelse på radioaktivt spild, som stammer fra nukleare anlæg, der anvendes til militære formål. Kommissionen har hævdet, at dette er tilfældet, hvorimod Det Forenede Kongerige, som får tilslutning fra Den Franske Republik, har fremført, at bestemmelsen kun finder anvendelse på spild fra nukleare anlæg, som anvendes til civile og kommercielle formål.

3. Ingen faktiske omstændigheder vedrørende demonteringen er omtvistet i denne sag.

II — Sagens faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

4. Jason-reaktoren blev drevet af Det Forenede Kongeriges Forsvarsministerium på Royal Naval College Greenwich fra 1962 til 1996. Den blev i det tidsrum anvendt til uddannelse af marine- og værftspersonale i reaktorfysik og som et forskningsredskab til støtte for Forsvarsministeriets maritime kernefremdriftsprogram. Ved afslutningen af denne periode blev Jason-reaktoren nedlagt, efter at en ansøgning om nedlæggelse var blevet godkendt ved Det Forenede Kongeriges Environment Agency for England and Wales (miljøagentur for England og Wales).

1 — Originalsprog: engelsk.

5. I 1998 blev Kommissionen af Det Forenede Kongerige underrettet om, at Jason-reaktoren skulle demonteres. Ved skrivelse af 8. januar 1999 anmodede Kommissionen Det Forenede Kongerige om yderligere oplysninger om demonteringen for at kunne afgøre, hvornår de »almindelige oplysninger«, som kræves efter artikel 37 EA, skulle forelægges. Ved skrivelse af 5. marts 1999 svarede Det Forenede Kongerige, at det ikke anså anlæg, som blev anvendt til militære formål, for at høre under Euratom-traktatens anvendelsesområde, og at det derfor ikke havde til hensigt at forsyne Kommissionen med almindelige oplysninger i henhold til artikel 37 EA. Det Forenede Kongerige tilbød imidlertid at forelægge Kommissionen den godkendelse til demontering, som var udstedt af Environment Agency for England og Wales, samt den ansøgning, der var indgivet hertil.

6. Ved åbningsskrivelse, meddelt den 30. januar 2001, oplyste Kommissionen Det Forenede Kongerige, at den anså Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3, for at finde anvendelse på ioniserende stråling, uanset kilden. Kommissionen opfordrede Det Forenede Kongerige til at fremkomme med bemærkninger til åbningsskrivelsen senest to måneder efter dens meddelelse.

7. I sit svar af 30. marts 2001 anførte Det Forenede Kongerige, at formålet med Det Europæiske Atomenergifællesskab, som dette er defineret i Euratom-traktaten, efter Det Forenede Kongeriges opfattelse var at fremme civil og kommerciel anvendelse af nuklear energi, hvilket ikke omfattede nuklear energi, som anvendes til militære formål. Ifølge Det Forenede Kongerige kan kun visse af traktatens kapitler anses for at finde anvendelse på forsvarsaktiviteter.

8. Den 21. december 2001 fremsatte Kommissionen en begrundet udtalelse over for Det Forenede Kongerige vedrørende den påståede tilsidesættelse af artikel 37 EA. Kommissionen opfordrede Det Forenede Kongerige til at efterkomme den begrundede udtalelse inden for en frist på to måneder fra modtagelsen.

9. I sit svar af 20. februar 2002 bekræftede Det Forenede Kongerige sin holdning, at det ikke var forpligtet til at forsyne Kommissionen med oplysninger efter artikel 37 EA, da militære anlæg ikke hører under Euratom-traktatens anvendelsesområde.

10. Som følge heraf har Kommissionen anlagt nærværende sag, som indgik til Domstolen den 4. februar 2003.

11. Den Franske Republiks interventionsindlæg indgik til Domstolen den 8. december 2003.

III — Retsforskrifter

12. Følgende bestemmelser i Euratom-traktaten er relevante for vurderingen af, om artikel 37 EA finder anvendelse på spild, der stammer fra nukleare anlæg, som anvendes til militære formål.

A — *Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3*

13. Artikel 37 EA indgår i kapitel 3 i afsnit II i Euratom-traktaten. Dette kapitel har overskriften »Sundhedsbeskyttelse« og blev vedtaget med henblik på at gennemføre afsnit IV i præamblen til traktaten, hvori det hedder, at medlemsstaterne, som har sat sig for at skabe »betingelserne for udviklingen af en stærk kerneenergiindustri«, »tilstræber, at der gennemføres sådanne beskyttelsesforanstaltninger, der vil fjerne farerne for deres befolkningers liv og sundhed«. I nærværende tilfælde finder jeg en kort gennemgang af bestemmelserne i hele kapitel 3 nyttig for at danne sig et billede af den form for beføjelser, som er tildelt Euratom på sundhedsbeskyttelsesområdet.

14. Artikel 30 EA fastsætter følgende: »I Fællesskabet indføres grundlæggende normer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling«.

15. Disse normer er senest blevet fastlagt i Rådets direktiv 96/29 [2]. Ifølge artikel 33 EA skal medlemsstaterne sikre overholdelsen af disse grundlæggende normer.

16. I henhold til artikel 34 EA skal medlemsstaterne indhente Kommissionens udtalelse om yderligere bestemmelser om beskyttelse af sundheden, hvis de agter at udføre særligt farlige eksperimenter. Såfremt virkningerne af disse eksperimenter kan antages at ville berøre andre medlemsstaters områder, kræves Kommissionens samtykke, inden eksperimentet udføres.

17. I henhold til artikel 35 EA og 36 EA skal medlemsstaterne sikre overholdelsen af de grundlæggende normer ved at oprette de nødvendige anlæg til gennemførelse af en permanent kontrol med radioaktivitets-

2 — Rådets direktiv 96/29/Euratom af 13.5.1996 om fastsættelse af grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed mod de farer, som er forbundet med ioniserende stråling, EFT L 159, s. 1.

mængden og regelmæssigt informere Kommissionen om denne mængde. Kommissionen skal have adgang til disse kontrolanlæg og skal kunne føre tilsyn med deres funktion og effektivitet.

18. Artikel 37 EA bestemmer følgende:

»Hver medlemsstat skal forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild i enhver form, for at det derved kan afgøres, om iværksættelsen af denne plan kan antages at medføre en radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats vande, jord eller luftrum.

Efter høring af den i artikel 31 omhandlede ekspertgruppe afgiver Kommissionen sin udtalelse inden for en frist af seks måneder« [3].

19. Artikel 38 EA indeholder et krav om, at Kommissionen retter alle henstillinger vedrørende radioaktivitetsmængden i atmosfæren, i vand og i jord til medlemsstaterne. I påtrængende tilfælde kan Kommissionen udstede et direktiv, i hvilket den pålægger den pågældende medlemsstat, inden for en af Kommissionen fastsat frist, at træffe alle nødvendige forholdsregler for at undgå en overskridelse af de grundlæggende normer og for at sikre forskrifternes overholdelse [4]. Hvis denne stat ikke inden for den fastsatte frist efterkommer Kommissionens direktiv, kan denne eller enhver interesseret medlemsstat »øjeblikkelig« forelægge sagen for Domstolen.

20. Endelig skal der i henhold til artikel 39 EA inden for rammerne af Det fælles Atomforskningscenter (som oprettes i medfør af artikel 8 EA) etableres en afdeling for dokumentation og undersøgelse af spørgsmål vedrørende sundhedsbeskyttelse. Denne afdeling har særligt til opgave at samle det materiale og de oplysninger, der er omhandlet i artikel 33 EA, 36 EA og 37 EA [5], og at bistå Kommissionen ved udførelsen af de opgaver, der er pålagt den i Euratom-traktatens kapitel 3.

3 — Siden Euratom-traktaten trådte i kraft, har diverse henstillinger fra Kommissionen præciseret anvendelsesområdet for artikel 37, navnlig betydningen af udtrykkene »bortskaffelse af radioaktivt spild« og »almindelige oplysninger«. Der er bl.a. tale om Kommissionens henstilling 1999/829/Euratom af 6.12.1999 om anvendelse af Euratom-traktatens artikel 37, EFT L 324, s. 23, og Kommissionens henstilling 91/4/Euratom af 7.12.1990 om anvendelse af Euratom-traktatens artikel 37, EFT 1991 L 6, s. 16.

4 — Jf. f.eks. Kommissionens henstilling 2001/928/Euratom af 20.12.2001 om beskyttelse af befolkningen mod eksponering for radon i drikkevandsforsyninger, EFT L 344, s. 85.

5 — Bemærk, at den engelske udgave af Euratom-traktaten henviser til artikel 33 EA, 36 EA og 37 EA i denne forbindelse, hvorimod teksten i visse andre sprogudgaver henviser til artikel 33 EA, 37 EA og 38 EA.

21. Siden Euratom-traktaten trådte i kraft, er et stort antal afledte retsakter blevet vedtaget for at fremme denne traktats målsætninger om sundhedsbeskyttelse, herunder [6]:

— Rådets direktiv 2003/122/Euratom af 22. december 2003 om kontrol med lukkede højaktive strålekilder og ukontrollerede strålekilder [7]

— Rådets forordning (Euratom) nr. 1493/93 af 8. juni 1993 om overførsel af radioaktive stoffer mellem medlemsstaterne [8]

— Rådets direktiv 92/3/Euratom af 3. februar 1992 om overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald mellem medlemsstaterne samt ind i og ud af Fællesskabet [9]

— Rådets direktiv 90/641/Euratom af 4. december 1990 om strålebeskyttelse af eksterne arbejdstagere, der udsættes for risici for ioniserende stråling under deres arbejde i et kontrolleret område [10]

— Rådets forordning (Euratom) nr. 3954/87 af 22. december 1987 om fastsættelse af de maksimalt tilladte niveauer for radioaktivitet i levnedsmidler og foder som følge af nukleare ulykker eller andre tilfælde af strålingsfare [11].

B — *Artikel 24 EA-28 EA*

22. Artikel 24 EA-28 EA, som indgår i afdeling 3 og 4 (med overskrifterne henholdsvis »Bestemmelser vedrørende hemmeligholdelse« og »Særlige bestemmelser«) i Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 2, om udbredelse af viden, er ligeledes relevante for nærværende vurdering. I disse bestemmelser fastsættes i alt væsentligt et særligt

6 — Andre eksempler er: Rådets beslutning 87/600/Euratom om en fællesskabsordning for hurtig udveksling af information i tilfælde af strålingsfare (EFT L 371, s. 76), Rådets direktiv 89/618/Euratom af 27.11.1989 om oplysning af befolkningen om, hvorledes den skal forholde sig, samt om sundhedsmæssige foranstaltninger i tilfælde af strålingsfare (EFT L 357, s. 31) og Rådets direktiv 97/43/Euratom om beskyttelse af personers sundhed mod faren ved ioniserende stråling i forbindelse med medicinsk bestråling (EFT L 180, s. 22).

7 — EFT L 346, s. 57.

8 — EFT L 148, s. 1.

9 — EFT L 35, s. 24.

10 — EFT L 349, s. 21.

11 — EFT L 371, s. 11, som ændret.

hemmeligholdelsessystem, som gælder for viden, som Fællesskabet har erhvervet ved udførelsen af sit atomforskningsprogram, hvis udbredelsen af denne viden »vil kunne skade en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser«.

23. Systemet har form af hemmeligholdelsesordninger, som er fastsat af Rådet, og som Kommissionen anvender midlertidigt, hvis den skønner, at udbredelse af en bestemt viden vil skade en eller flere medlemsstaters interesser (artikel 24, stk. 2, EA). Den meddeler derefter sådan viden til medlemsstaterne, der »midlertidigt skal sikre hemmeligholdelsen på tilsvarende vilkår«. Medlemsstaterne har tre måneder til at meddele Kommissionen, om de ønsker at opretholde den midlertidige ordning, erstatte den med en anden ordning eller ophæve hemmeligholdelsen. Den strengeste af de således krævede ordninger kommer til anvendelse ved udløbet af denne periode på tre måneder, og Kommissionen underretter medlemsstaterne herom.

24. På begæring af Kommissionen eller en medlemsstat kan Rådet med enstemmighed til enhver tid bringe en anden ordning til anvendelse eller ophæve hemmeligholdelsen. Rådet skal dog indhente udtalelse fra Kommissionen, før det udtaler sig om en medlemsstats begæring.

25. I henhold til artikel 24, stk. 3, EA kommer bestemmelserne i artikel 12 EA og 13 EA om viden, som Fællesskabet råder over, kun til anvendelse på viden, der er undergivet hemmeligholdelse, under visse begrænsede omstændigheder og under forbehold af, at »gældende sikkerhedsforanstaltninger« respekteres.

26. I henhold til artikel 25, stk. 1, EA skal den medlemsstat, der giver meddelelse om eksistensen eller indholdet af en patentansøgning eller brugsmønsteransøgning, hvis genstand er af egentlig kernefysisk art (som det kræves efter artikel 16 EA), i påkommende tilfælde give meddelelse om nødvendigheden af, at denne ansøgning af forsvarshensyn undergives hemmeligholdelsespligt, og angive og fastsætte den sandsynlige varighed heraf. Kommissionen og medlemsstaterne skal respektere de forholdsregler, som den af oprindelsesstaten forlangte hemmeligholdelsesordning medfører. Selv om Kommissionen kan videregive disse oplysninger enten til »fællesforetagender«, jf. Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 5, eller, ved en medlemsstats formidling, til andre personer eller virksomheder, som udøver deres virksomhed på denne stats område, er disse oplysninger i henhold til artikel 25, stk. 2, EA »i alle tilfælde betinget af oprindelsesstatens samtykke«, og samtykke kan nægtes af forsvarshensyn.

27. Artikel 26 EA bestemmer, at når den viden, der er genstand for patenter, patentansøgninger, midlertidigt beskyttede rettigheder, brugsmønstre eller ansøgninger om brugsmønstre, undergives hemmeligholdelse i henhold til bestemmelserne i artikel 24 EA og 25 EA, kan de stater, der har anmodet om hemmeligholdelse, ikke nægte deres samtykke til, at tilsvarende ansøgninger indleveres i de andre medlemsstater. Det fastsættes dog, at »[h]ver Medlemsstat træffer de nødvendige forholdsregler, for at sådanne rettigheder og ansøgninger forbliver hemmelige i overensstemmelse med de nationale love og andre retsforskrifter«.

28. Endvidere kan den viden, der er undergivet hemmeligholdelse i medfør af artikel 24 EA, i henhold til artikel 26, stk. 2 EA, kun gøres til genstand for ansøgninger uden for medlemsstaterne med disses enstemmige samtykke.

29. Endelig bestemmer artikel 28 EA, at Fællesskabet skal erstatte det lidte tab i tilfælde, hvor patenter eller brugsmønstre, der af forsvarshensyn har været hemmeligholdt, som følge af deres meddelelse til Kommissionen udnyttes uretmæssigt eller bringes til en uberettiget tredjemands kundskab.

30. Det hemmeligholdelsessystem, der er fastsat i afsnit II, kapitel 2, afdeling 3, gennemføres ved Rådets forordning (Euratom) nr. 3 om anvendelse af artikel 24 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab [12]. I bemærkningerne gøres rede for denne forordnings mål og indhold: »Der bør træffes sikkerhedsforanstaltninger for hver af de hemmeligholdelsesordninger, som gælder for viden, hvis udbredelse vil kunne skade en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser, og disse foranstaltninger bør anvendes under Kommissionens kontrol såvel på sådan videns materielle bestanddele som på de personer og virksomheder på medlemsstaternes område, der er bestemte til at få kendskab til den.«

31. I forordningen fastsættes endvidere, at viden, som omhandles i artikel 24 EA og 25 EA, og som betegnes som »hemmelig Euratom-viden«, klassificeres i fire hemmeligholdelsesordninger:

— »Eura-strengt hemmeligt«, når en ubeføjet udbredelse vil kunne medføre overordentlig alvorlige følger for en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser

12 — EFT 1952-1958, s. 63.

— »Eura-hemmeligt«, når en ubeføjet udbredelse vil kunne medføre alvorlige følger for en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser

— »Eura-fortroligt«, når en ubeføjet udbredelse vil kunne være til skade for en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser

— »Eura-til tjenestebrug«, når en ubeføjet udbredelse vil kunne berøre en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser, men hvor behovet for beskyttelse dog er mindre end for hemmelig Euratom-viden, der er klassificeret som Eura-fortroligt [13].

32. I henhold til forordningens artikel 9 anvendes disse hemmeligholdelsesordninger »kun i det strengt nødvendige omfang«.

33. Hver medlemsstat skal udpege et statsorgan, som inden for dens myndighedsområde skal gennemføre de i forordningen fastsatte sikkerhedsforanstaltninger [14]. Adgang til hemmelig Euratom-viden gives kun til personer, som bemyndiges hertil efter en procedure med sikkerhedsundersøgelse, som er fastlagt i forordningen [15].

34. Sammenfattende udelukker systemet risikoen for, at følsom forsvarsrelateret viden klassificeres på et hemmeligholdelsesniveau, som en medlemsstat anser for at være for lavt. Denne sikkerhedsforanstaltning er dog underlagt princippet om, at viden kun skal omfattes af hemmeligholdelsesordninger i det »strengt nødvendige« omfang.

C — Artikel 13 EA

35. Artikel 13 EA indgår i Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 2, som angiver systemet for udbredelse af viden, som Fællesskabet råder over i medfør af Euratom-traktaten. I henhold til denne artikel skal Kommissionen meddele medlemsstater, personer og virksomheder sådan viden, som ikke er omfattet

13 — Artikel 10 i Rådets forordning nr. 3.

14 — Artikel 7 i forordningen.

15 — Artikel 14-16 i forordningen.

af bestemmelserne i artikel 12 EA, og som Fællesskabet er kommet i besiddelse af — dvs. viden, som ikke er patenter, midlertidigt beskyttede rettigheder, brugsmønstre eller patentansøgninger, som er Fællesskabets ejendom.

36. Interessant i denne sammenhæng er denne artikels bestemmelse om procedurer for behandling af fortrolig viden. Der fastsættes følgende:

»Dog kan Kommissionen gøre meddelelsen af denne viden betinget af, at den holdes fortrolig og ikke videregives til tredjemand.

Kommissionen kan ikke videregive viden, som den har erhvervet under forbehold af begrænsninger vedrørende dens anvendelse og udbredelse — som for eksempel den såkaldte klassificerede viden — medmindre den sikrer, at disse begrænsninger vil blive respekteret.«

D — *Artikel 84 EA*

37. Artikel 84 EA indgår i afsnit II, kapitel 7, som fastsætter en ordning for »sikkerhedskontrol« inden for Euratom-traktaten for malme, udgangsmaterialer og specielle fissile materialer. I denne ordning kræves det, at Kommissionen overvåger visse nukleare aktiviteter inden for medlemsstaterne for at sikre, at disse materialer ikke anvendes til andre formål end de af brugerne angivne, og at bestemmelserne angående forsyning og enhver særlig forpligtelse om kontrol, som Fællesskabet har indgået aftale om med et tredjeland eller en international organisation, overholdes (artikel 77 EA). Med dette for øje kræver Kommissionen bl.a., at der føres og fremlægges driftsoversigter (artikel 79 EA), og den kan udsende inspektører til medlemsstaternes områder (artikel 81 EA).

38. Artikel 84, stk. 3, EA indeholder en undtagelse fra denne sikkerhedskontrol for materialer, »der er bestemt til forsvarsformål, og som er under særlig bearbejdelse til dette formål, eller som efter denne bearbejdelse i overensstemmelse med en operativ plan er anbragt eller oplagret i et militært anlæg«.

E — *Artikel 192 EA*

39. I henhold til artikel 192 EA har medlemsstaterne en generel forpligtelse til loyalt samarbejde svarende til bestemmelsen i

artikel 10 EF: »Medlemsstaterne træffer alle almindelige eller særlige foranstaltninger, som er egnede til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af denne traktat, eller af retsakter foretaget af Fællesskabets institutioner. De letter Fællesskabet gennemførelsen af dets opgaver. De afholder sig fra at træffe foranstaltninger, der er egnede til at bringe virkeliggørelsen af denne traktats målsætning i fare.«

F — *Artikel 194 EA*

40. En anden relevant bestemmelse er artikel 194 EA, som indgår i Euratom-traktatens femte afsnit (»Almindelige bestemmelser«). I henhold til denne artikel har alle personer, der i kraft enten af deres stilling, eller deres offentlige eller private forbindelse med Fællesskabets institutioner og anlæg eller med fællesforetagender, skal indhente eller modtage meddelelser om »faktiske forhold, oplysninger, viden, dokumenter eller genstande, der er undergivet hemmelighedsbeskyttelse« i henhold til bestemmelser truffet af en medlemsstat eller en af Fællesskabets institutioner, pligt til at bevare disse hemmeligheder fortroligt [16]. Endvidere skal medlemsstaterne i henhold til artikel 194, stk. 2, EA tage »alle egnede forholdsregler« til at fremme en gradvis gennemførelse af »så ensartet og så omfattende en beskyttelse af sådanne hemmeligheder som muligt«. Som nævnt blev rammerne for dette hemmeligholdelsessystem for viden, som Fællesskabet har erhvervet i forbindelse med sit forskningsprogram, opstillet i forordning nr. 3 [17].

16 — Brud på denne forpligtelse skal betragtes som en krænkelse af medlemsstatens lovgivning, der finder anvendelse på »forbrydelse mod statens sikkerhed eller brud på tjenstlig tavshedspligt«, og på en interesseret medlemsstats eller Kommissionens forlangende skal den pågældende medlemsstat rejse sag mod enhver, som har gjort sig skyldig i en sådan krænkelse, og som henhører under dens myndighed.

G — *Artikel 296 EF*

41. Det sidste element i den retlige ramme i denne sag er EF-traktatens artikel 296, stk. 1, som bestemmer følgende:

»Denne traktats bestemmelser er ikke til hinder for følgende regler:

a) ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser

b) hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører

17 — Nævnt i punkt 30.

fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel; disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for fællesmarkedet for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.«

IV — Parternes indlæg

A — *Kommissionens indlæg*

42. Kommissionen har fremsat følgende principielle bemærkning til støtte for sit standpunkt, at artikel 37 EA også finder anvendelse på radioaktivt spild, som stammer fra et militært anlæg.

43. Kommissionen har for det første gjort gældende, at Den Franske Republik, som på tidspunktet for undertegnelsen af Euratom-traktaten var den eneste medlemsstat, der havde besluttet at udvikle kernevåbenkapacitet, tidligere har anerkendt, at afsnit II, kapitel 3, i Euratom-traktaten også gælder for strålingsrisici af militær oprindelse. Kommissionen har til støtte for dette argument henvist til en erklæring fra 1957 fra den franske udenrigsminister til den franske nationalforsamling om, at »bestemmelserne i artikel 34 gælder for alle særlig farlige eksperimenter, civile såvel som militære«. Det var, ifølge Kommissionen, i overensstemmelse med denne erklæring, at den franske regering underrettede Kommissionen om sine atomprøvesprængninger i Sahara, som fandt sted i 1960'erne.

44. For det andet har Kommissionen henvist til to beslutninger vedtaget af Europa-Parlamentet, da atomprøvesprængningerne i fransk Polynesien fandt sted i 1995. I den første af disse beslutninger fastslår Parlamentet, at det [18]

»10. ud fra den opfattelse, at atomprøvesprængninger bør betragtes som »særlig farlige eksperimenter«, jf. Euratom-traktatens artikel 34; kræver, at Kommissionen som traktaternes vogter klart definerer, hvilke eksperimenter der i henhold til ovennævnte artikel bør falde ind under kategorien »særlig farlige eksperimenter«

11. beklager, at de franske myndigheder ikke inden den første atomprøvesprængning fremsendte alle nødvendige dokumenter til Kommissionen, så denne havde haft mulig-

18 — Beslutning om Frankrigs genoptagelse af atomprøvesprængningerne, EFT 1995 C 269, s. 61.

hed for at undersøge sagens akter, samt til uafhængige internationale eksperter med henblik på opstilling af en liste over alle medicinske virkninger af disse forsøg

12. beklager, at som følge heraf er hverken de potentielle følger for miljøet af disse forsøg eller vedtagelsen af foranstaltninger eller yderligere aktioner med hensyn til sundhed og sikkerhed under overholdelse af den begrænsning af mængden af radioaktivitet, som fremgår af Euratom-traktaten, blevet underkastet nogen dybtgående og grundig undersøgelse

13. opfordrer Kommissionen til omgående at iværksætte Euratom-traktatens artikel 34 og 35 fuldt ud og til at behandle oplysningerne om de franske atomprøvesprængninger i denne sammenhæng i samarbejde med uafhængige og kritiske eksperter [...]«.

45. I den anden beslutning, som Kommissionen har påberåbt sig, fastslog Parlamentet, at det [19]:

»8. mener i lighed med Kommissionen, at Euratom-traktaten, særlig artikel 34, 35 og 36, i princippet gælder for de atomprøvesprængninger, som Unionens medlemsstater gennemfører, og er ligesom Kommissionen af den opfattelse, at Euratom-traktatens artikel 34 finder anvendelse på militære eksperimenter, og at atomprøvesprængninger kan betragtes som »særlig farlige eksperimenter« i henhold til ovennævnte artikel [...]«.

46. For det tredje har Kommissionen påberåbt sig Domstolens afgørelser i sagen Parlamentet mod Rådet [20], og i sagen Kommissionen mod Rådet [21]. I den første af disse sager har Kommissionen henvist til Domstolens udtalelse, at »formålet med de nævnte artikler er at sikre en konsekvent og effektiv beskyttelse af befolkningens sundhed mod risikoen ved ioniserende stråling, uanset hvilken strålingskilde og hvilke udsatte persongrupper der er tale om« [22].

47. I den anden af disse sager har Kommissionen til støtte for sin opfattelse henvist til Domstolens afgørelse, ifølge hvilken

»Euratom-traktatens afsnit kapitel 3, er en gennemførelse af Euratom-traktatens artikel 2, litra b), hvorefter Fællesskabet skal

19 — Beslutning om Kommissionens redegørelse om atomprøvesprængningerne, EFT 1995 C 308, s. 106.

20 — Dom af 4.10.1991, sag C-70/88, Sml. I, s. 4529.

21 — Dom af 10.12.2002, sag C-29/99, Sml. I, s. 11221.

22 — Præmis 14.

»indføre ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse«. Det fremgår for det første, at denne beskyttelse ikke kan sikres uden kontrol med kilderne til skadelig stråling. For det andet skal Fællesskabet ved udøvelse af aktiviteter inden for området med sundhedsbeskyttelse respektere medlemsstaternes beføjelser, der navnlig er defineret i Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3« [23].

B — *Det Forenede Kongeriges og Den Franske Republiks indlæg*

48. Til støtte for sit argument om, at Euratom-traktaten udelukkende vedrører udviklingen af nuklear energi til fredelige formål, har Det Forenede Kongerige, støttet af Den Franske Republik, fremført følgende principielle argumenter.

49. For det første har Det Forenede Kongerige påberåbt sig definitionen af Fællesskabets opgave, som indgår i artikel 1 EA. Ifølge denne bestemmelse er det Euratoms opgave »gennem skabelsen af de nødvendige betingelser for den hurtige dannelse og udvikling af en kerneenergiindustri at bidrage til højnelse af levestandarden i medlemsstaterne og til udvikling af forbindelserne med andre lande«. Det Forenede Kongerige har bemærket, at de opgaver, der er opstillet i artikel 2 EA, bl.a. at indføre »ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse«, pålægges, som det er formuleret i artikel 2 EA, med henblik på »opfyldelse af [Fællesskabets] opgave«. I henhold til Det Forenede Kongeriges påstand følger heraf, at »Fællesskabets sundheds- og sikkerhedsansvar er en fast bestanddel af dets ansvar i forbindelse med udviklingen af den civile og kommercielle anvendelse af nuklear energi«. Som følge heraf gælder Euratom-traktaten, ifølge Det Forenede Kongerige, »på ingen måde for militær anvendelse af nuklear energi«.

50. For det andet har Det Forenede Kongerige anført, at hvis det havde været hensigten, at Euratom-traktaten skulle dække forsvarsaktiviteter, »ville det givetvis have været nødvendigt med detaljerede undtagelser i forbindelse med adgang til forsvarsanlæg og modtagelse af følsom, forsvarsrelateret information«. Det Forenede Kongerige har hævdet, at sådanne undtagelser ikke findes i traktaten bortset fra artikel 84, stk. 3, EA [24]. Endvidere medfører denne bestemmelse efter Det Forenede Kongeriges opfattelse ikke, at Euratom-traktaten finder anvendelse på forsvarsaktiviteter, medmindre disse er undtaget, men at den blot fungerer som en »afgrænsning« mellem den civile sektor og forsvarssektoren i de tilfælde, hvor forsvarsmyndigheder modtager nukleart materiale til brug i forsvarsøjemed fra et civilt/kommercielt nukleart anlæg. Artikel 84 EA har med andre ord, ifølge Det Forenede Kongerige, til formål at til-

23 — Præmis 76.

24 — Jf. punkt 38.

kendegive, at sikkerhedskontrollen ikke gælder for materialer fra det tidspunkt, hvor de bearbejdes til forsvarsformål.

51. Det Forenede Kongeriges tredje argument bygger på fraværet i Euratom-traktaten af en bestemmelse svarende til artikel 296 EF, dvs. en bestemmelse om, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser. Ifølge Det Forenede Kongerige kan »fraværet af en sådan bestemmelse kun bekræfte, at det aldrig har været tilsigtet, at Euratom-traktaten skulle gælde for forsvarsmæssig anvendelse af nuklear energi«. Da artikel 296 EF udgør en vigtig beskyttelse af en medlemsstats sikkerhedsinteresser, er det forhold, at den ikke findes i Euratom-traktaten, ifølge Det Forenede Kongeriges opfattelse, en uafhjælpelig »lakune«, der taler imod anvendelsen af traktaten på forsvarsområdet. På samme måde har Det Forenede Kongerige fremført, at fraværet i artikel 96 EA [25] af en bestemmelse svarende til artikel 39, stk. 4, EF, hvor ansættelser i den offentlige administration fritages fra princippet om fri bevægelse for arbejdstagere inden for nuklear energi, er »bemærkelsesværdig og stemmer overens med den opfattelse, at Euratom-traktaten ikke finder anvendelse på forsvarsaktiviteter«. Det Forenede Kongerige har også bestridt Kommissionens fortolkninger af dommene i sagerne Saarland m.fl. [26], Parlamentet mod Rådet [27] og Kommissionen mod Rådet [28].

52. Endelig har Det Forenede Kongerige gjort opmærksom på en række forhold, som ifølge dets opfattelse ville være konsekvensen af en anvendelse af artikel 37 EA på forsvarsaktiviteter [29]. For eksempel har Det Forenede Kongerige fremført som argument, at frigivelse af data om radioaktive affaldsstrømme kunne danne grundlag for »baglæns konstruktion«, hvor man udleder konstruktionen af kernefremdrifts- og kernevåbensystemer af sammensætningen af affaldsstrømme, som er dannet ved driften eller demonteringen af fremdriftssystemer og demontering af våbensystemer. Det er ligeledes blevet fremført, at da reaktorer, som demonteres, kan være identiske med reaktorer, som stadig er i brug, ville frigivelsen af data om demontering af en reaktor kunne afsløre kapaciteten af reaktorer, som stadig er i brug.

53. Det Forenede Kongerige har herved desuden henvist til sin Radioactive Substances Act 1993 (lov af 1993 om radioaktive stoffer), som fastsætter, at der skal oprettes

25 — Artikel 96 EA fastsætter følgende: »Over for en anden medlemsstats statsborgere ophæver medlemsstaterne enhver i nationaliteten begrundet restriktion i adgangen til kvalificerede stillinger inden for kerneenergiens område, under forbehold af de begrænsninger, som følger af de grundlæggende krav til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og den offentlige sundhed« (dvs. i det store og hele svarende til artikel 39, stk. 2 og 3, EF).

26 — Dom af 22.9.1988, sag 187/87, Sml. s. 5013.

27 — Nævnt i punkt 46.

28 — Nævnt i punkt 46.

29 — Se Det Forenede Kongeriges bemærkninger til Den Franske Republiks intervention.

og føres et offentligt register over radioaktive stoffer. Det Forenede Kongerige har bemærket, at der af ministeren kan gives anvisninger med hensyn til kategorier af oplysninger, som af hensyn til den nationale sikkerhed ikke må forekomme i registret. Endvidere må data, som er indsamlet som resultat af overvågning af forsvarsområder, kun gennemses af medlemmer af Environment Agency eller Scottish Environmental Protection Agency, der ved en sikkerhedskontrol er godkendt til at udføre denne opgave. Ifølge Det Forenede Kongerige ville Euratom-traktaten have indeholdt lignende bestemmelser, hvis det havde været tilsigtet, at den skulle gælde for forsvarsaktiviteter.

54. Den Franske Republik støtter ovenstående argumenter og har derudover påberåbt sig Domstolens afgørelse 1/78, som ifølge Den Franske Republik skal fortolkes således, at »materialer og anlæg til militære formål lå uden for Euratom-traktatens anvendelsesområde« [30].

55. Den Franske Republik har også henvist til en række tilfælde siden oprettelsen af Euratom, hvor den har talt imod anvendelsen af Euratom-traktaten på forsvarsaktiviteter, blandt andet i sit indlæg ved Retten i Første Instans i sagen Danielsson m.fl. mod Kommissionen [31]. Den Franske Republik anser det ikke for relevant, at den forsynede Kommissionen med oplysninger om sine militære atomprøvesprængninger i Polynesien i 1995, idet den har fremført som argument, at dette »indgik i en politisk dialog mellem den franske regering og Kommissionen og var respons på et grundlæggende behov for gennemsigtighed«.

V — Retlig vurdering

56. Det afgørende i denne sag er klart fortolkningen af artikel 37 EA. Gælder den forpligtelse, medlemsstaterne pålægges i denne artikel, også for bortskaffelse af radioaktivt spild fra militære anlæg?

57. Det kan efter min mening være nyttigt at behandle dette spørgsmål med følgende indledende bemærkninger in mente.

30 — Afgørelse af 14.11.1978, Sml. s. 2151.

31 — Kendelse af 22.12.1995, sag T-219/95 R, Sml. II, s. 3051.

58. For det første er de holdninger, som parterne har givet udtryk for i deres indlæg, uforenelige. Kommissionen har gjort gældende, at artikel 37 EA gælder for militære anlæg, mens Det Forenede Kongerige, støttet af Den Franske Republik, har fremført, at bestemmelsen på ingen måde gælder for militære aktiviteter. Det er bemærkelsesværdigt, at ingen af parterne i deres indlæg har været åbne over for muligheden af en »middelvej« eller »kompromisløsning«.

59. For det andet er de interesser, der er på spil i denne sag, som de er defineret af parterne, af største betydning: på den ene side en medlemsstats bydende nationale sikkerhedsinteresser, og på den anden side vigtige folkesundheds- og sikkerhedsinteresser samt grænseoverskridende beskyttelse af miljøet.

60. Det følger heraf, at en ubetinget afgørelse til fordel for den ene af parterne uundgåeligt vil få stærkt negative konsekvenser for en vigtig interesse.

61. Det er efter min vurdering helt afgørende at tage dette i betragtning ved en fortolkning af artikel 37 EA i dens systematiske og historiske sammenhæng.

A — *Bogstavelig fortolkning*

62. Ud fra en rent bogstavelig fortolkning af denne bestemmelse står det klart, at den umiddelbart ud fra ordlyden ikke kun gælder for radioaktivt spild fra civile og kommercielle nukleare anlæg, men også for radioaktivt spild fra militære anlæg. Hver medlemsstat skal nemlig forsyne Kommissionen med »alle almindelige oplysninger vedrørende *planer*[32] om bortskaffelse af radioaktivt spild i enhver form«, for at det derved kan afgøres, om iværksættelsen af denne plan kan antages at medføre en radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats territorium. Der gælder ingen udtrykkelig undtagelse for militære anlæg. Dette står i modsætning til andre kapitler i traktaten, hvor der er udtrykkelige bestemmelser med henblik på beskyttelse af medlemsstaters militære interesser, f.eks. artikel 24 EA og 84 EA.

63. Selv om dette argument, der er baseret udelukkende på ordlyden, er til en vis grad overbevisende, er det imidlertid ikke afgørende i denne sammenhæng. For at kunne fortolke artikel 37 EA korrekt, må denne bestemmelse ikke kun fortolkes i lyset af dens udtrykkelige ordlyd, men også ud fra den overordnede sammenhæng, nemlig Euratom-traktatens bestemmelser som helhed med hensyntagen til »den bagved

32 — Min fremhævelse.

liggende målsætning og EF-rettens udviklingstrin på tidspunktet for de pågældende bestemmelsers anvendelse« [33].

66. Den betydning, som man erkendte, den nukleare sektor havde, og den kendsgerning, at det var en klart afgrænset sektor, var således drivkraften bag oprettelsen af Euratom-traktaten og, sammen med denne, en fælles nuklear myndighed.

B — *Systemet i og formålet med afsnit II, kapitel 3, set i sammenhæng med Euratom-traktaten*

64. Som det fremgår af Euratom-traktatens præambel, blev denne traktat udarbejdet »[...] for at skabe betingelserne for udviklingen af en stærk kerneenergiindustri, der vil kunne stille store mængder energi til rådighed og medvirke til en modernisering af teknikken, samt på talrige andre områder bidrage til deres folks velstand«.

67. Det står dog klart, at formålet med Euratom-traktaten ikke var begrænset til udviklingen af kerneenergiindustrien. Ophavsmændene til traktaten betragtede garanti for befolkningens sundhed og sikkerhed som en uomgængelig betingelse for udviklingen af kerneenergiindustrien [35].

65. Som det fastslås i den såkaldte »Spaak-rapport«, som indeholdt den grundlæggende plan for traktaten [34], forekommer atomkraft at være den nødvendige ressource, som i sidste instans kan anvendes til udvikling og fornyelse af produktionen og til at sikre fremgang for fred.

68. Med dette for øje havde Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3, som beskrevet ovenfor, til formål at gennemføre »sådanne beskyttelsesforanstaltninger, der vil fjerne farerne for [...] befolkninger[ne]s liv og sundhed« (fjerde betragtning i præamblen). Dette skulle opnås ved at indføre »ensartede sikkerhedsnormer til beskyttelse af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og overvåge deres anvendelse« (artikel 2 EA).

33 — Jf. i denne sammenhæng dom af 6.10.1982, sag 283/81, CILFIT m.fl., Sml. s. 3415, præmis 20: »de enkelte EF-regler [skal] vurderes i deres rette sammenhæng og fortolkes i lyset af EF-rettens bestemmelser som helhed, den bagved liggende målsætning og EF-rettens udviklingstrin på tidspunktet for de pågældende bestemmelsers anvendelse«.

34 — Rapport til udenrigsministrene fra den mellemstatslige komité, der blev nedsat på Messina-konferencen, Bruxelles den 21.4.1956, s. 99.

35 — Spaak-rapporten, som blev offentliggjort i 1956, henviser udtrykkeligt til begivenhederne ti år tidligere og nævner, at de afslørede »atomets kraft i en frygtindgydende form« (nævnt i punkt 65, s. 99). Rapporten fastslår følgende: »Garantier mod uforsigtig anvendelse af [kernenergi] er af afgørende betydning. Kerneenergiindustrien vil ikke blive udviklet, medmindre der skabes sikre vilkår, som fjerner farerne for arbejdstagernes og befolkningernes liv og sundhed« (s. 100).

69. Som beskrevet ovenfor skulle dette mål opnås på følgende måde:

— ved indførelse af grundlæggende normer til beskyttelse mod ioniserende stråling, som medlemsstaterne er forpligtet til at overholde (artikel 30 EA-33 EA)

— ved at kræve, at Kommissionen fører tilsyn med og på forhånd godkender medlemsstaters planer om »særlig farlige eksperimenter« og om bortskaffelse af radioaktivt spild (artikel 34 EA og 37 EA), og

— ved kontrol med radioaktivitetsmængden og underretning af Kommissionen herom og ved at give Kommissionen beføjelse til at rette henstillinger til medlemsstaterne i denne henseende (artikel 35 EA, 38 EA og 39 EA).

70. Som nævnt ovenfor er der siden oprettelsen af Det Europæiske Atomenergifællesskab vedtaget et stort antal afledte retsakter til gavn for befolkningens sundhed og sikkerhed på det nukleare område. Disse retsakter betoner alle betydningen af sundhedsbeskyttelsesmålsætningen i nukleare anliggender. Et eksempel er Rådets resolution 92/C 172/02 af 18. juni 1992 om teknologiske problemer vedrørende nuklear sikkerhed, hvor Rådet fremhævede »den særlige betydning, det tillægger nuklear sikkerhed i Europa, og [derfor] anmode[de] [...] medlemsstaterne og Kommissionen om at sætte sig som et grundlæggende og prioriteret mål for samarbejdet på fællesskabsplan på det nukleare område [...]« [36].

71. Et andet eksempel til belysning heraf er Rådets afgørelse 94/179/Euratom af 21. marts 1994, hvori Rådet bemærkede, at »Det Europæiske Atomenergifællesskab er oprettet med det mål, at der gennemføres beskyttelsesforanstaltninger, der vil fjerne farerne for befolkningernes liv og sundhed« [37].

36 — EFT C 172, s. 2. Rådet bemærkede ligeledes, at »[problematikken omkring nuklear sikkerhed] i betragtning navnlig af den udvikling, der er foregået overalt i Europa, tillægges [...] meget stor betydning, især for så vidt angår beskyttelsen af befolkningens og arbejdstagernes sundhed og beskyttelsen af miljøet mod risici i forbindelse med ioniserende stråling«, og tilskyndede »Kommissionen, nationale sikkerhedsmyndigheder, institutioner med evaluering af nuklear sikkerhed som speciale, FoU-institutioner, producenter af elektricitet på grundlag af kernekraft i Fællesskabet og producenter af nukleare anlæg til fortsat at deltage aktivt i den igangværende, vel indarbejdede konsultations- og samarbejdsproces«.

37 — Rådets afgørelse 94/179/Euratom af 21.3.1994 om ændring af afgørelse 77/270/Euratom om bemyndigelse for Kommissionen til at optage Euratom-lån med henblik på bidrag til finansiering af forbedring af sikkerheden og effektiviteten i atomkraftværkerne i visse tredjelande, EFT L 84, s. 41. Se også Kommissionens henstilling 1999/829/Euratom, der indeholder krav om fremsendelse af information til Kommissionen i henhold til artikel 37 EA, nævnt i fodnote 3, hvori det fastslås, at artikel 37 EA har som målsætning at foregribe »ethvert muligt tilfælde af radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstat«, samt de ændrede forslag til Rådets direktiver (Euratom) om fastsættelse af de grundlæggende forpligtelser og generelle principper vedrørende sikkerheden i nukleare anlæg og om sikker håndtering af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald, KOM(2004) 526 endelig.

72. Betydningen af Euratom-traktatens målsætninger vedrørende sundhedsbeskyttelse er også blevet fremhævet adskillige gange af Domstolen.

73. For eksempel blev Domstolen i sagen Parlamentet mod Rådet [38] anmodet om at tage stilling til spørgsmålet, om det var korrekt at anvende artikel 31 EA som hjemmel for forordning nr. 3954/87 [39]. Til støtte for sin påstand, at korrekt hjemmel var artikel 100 A i EØF-traktaten gjorde Parlamentet bl.a. gældende, at artikel 30 ff. i Euratom-traktaten udelukkende gjaldt for »primær« stråling, dvs. stråling, som er frembragt direkte i et atomkraftanlæg eller ved håndteringen af atombrændsel, og ikke »sekundær« stråling, dvs. stråling, der når befolkningen indirekte via kontaminerede fødevarer eller kontamineret foder.

74. Domstolen afviste dette argument og anlagde herved en bred synsvinkel på formålet med Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3. Formålet med dette kapitel var »at sikre en konsekvent og effektiv beskyttelse af befolkningens sundhed mod risikoen ved ioniserende stråling, uanset hvilken strålingskilde og hvilke udsatte persongrupper der bliver tale om« [40].

75. Generaladvokat Van Gerven udtrykte sig lige så klart i sit forslag til afgørelse i denne sag med hensyn til den vigtige rolle, som sundhedsbeskyttelsesbestemmelserne i Euratom-traktaten spillede. Han var af den opfattelse, at formålet med Euratom-traktatens kapitel 3 var at sikre »en konsekvent og effektiv beskyttelse af befolkningens sundhed mod farerne ved ioniserende stråling« [41]. Idet han understregede betydningen af at garantere, at »Euratom-traktatens bestemmelser kan komme til at virke efter hensigten«, fastslog han følgende:

»Af det anførte vil fremgå, at Parlamentets tre grunde bygger på den tanke, at Euratom-traktaten og navnlig den ved denne traktats artikel 30 ff. etablerede politik for sundhedsbeskyttelse, skal have begrænset rækkevidde. Dette begrænsningssynspunkt kan jeg ikke acceptere. Det er nemlig min opfattelse, at Euratom-traktatens artikel 30 ff. i betragtning af de alvorlige sundhedsmæssige risici, hvormed ioniserende stråling er forbundet, skal fortolkes således, at Fællesskabet efter disse bestemmelser har adgang til at gribe ind for at skabe en konsekvent og effektiv sundhedsbeskyttelse [42].

Det har således efter min mening afgørende betydning, at Euratom-traktatens artikel 30 ff. fortolkes på grundlag af et uindskrænket hensigtsmæssighedsprincip« [43].

38 — Nævnt i punkt 46.
39 — Nævnt i punkt 21.
40 — Præmis 14.
41 — Punkt 20.
42 — Punkt 23.
43 — Punkt 24.

76. I dommen i sagen Saarland m.fl. understregede Domstolen, at artikel 37 EA må fortolkes »ud fra sit formål og den del af Euratom-traktaten, hvori den indgår« [44]. For at »sikre den tilsigtede virkning med bestemmelsen« [45] fastslog Domstolen, at artikel 37 EA skal fortolkes således, at en medlemsstat er forpligtet til at forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende en plan om bortskaffelse af radioaktivt spild, inden medlemsstaternes kompetente myndigheder giver tilladelse til en sådan bortskaffelse.

77. Sammenfattende har de mål, der ligger til grund for Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 3, — befolkningens sundhedsbeskyttelse og beskyttelse af miljøet — siden traktatens ikrafttrædelse konsekvent været betragtet som værende af største betydning [46].

C — *Behandlingen af forsvarssektoren i Euratom-traktaten*

78. Det næste skridt i overvejelserne med hensyn til, om det er en korrekt fortolkning af artikel 37 EA, at den også gælder for radioaktivt spild fra militære anlæg, er at undersøge, hvordan forsvarssektoren er behandlet i Euratom-traktaten.

79. Jeg skal herved først understrege, at ingen af medlemsstaterne havde nukleare militære aktiviteter på det tidspunkt, hvor traktaten blev indgået. Der var faktisk kun tre atommagter på det tidspunkt, nemlig De Forenede Stater, Det Forenede Kongerige og Sovjetunionen. Det var derfor ikke strengt nødvendigt på det tidspunkt at tage stilling til, om Euratom-traktaten fandt anvendelse på den nukleare forsvarssektor.

80. Dette betyder ikke, at spørgsmålet ikke blev drøftet af Fællesskabets grundlæggere i forbindelse med udarbejdelsen af traktaten. Det må ikke glemmes, at drøftelserne fandt sted på baggrund af internationale nedrustningsforhandlinger samt almindelige spekulationer om, at Den Franske Republik over-

44 — Jf. punkt 51, præmis 10.

45 — Ibidem, præmis 19.

46 — Dette kan belyses yderligere ud fra Euratom-traktatens opbygning, idet artikel 87 fastsætter: »Medlemsstater, personer eller virksomheder har ubegrænset brugs- og forbrugsret over specielle fissile materialer, der på retmæssig vis er kommet i deres besiddelse, under forbehold af deres forpligtelser i henhold til denne traktats bestemmelser, navnlig med hensyn til sikkerhedskontrollen, den agenturet tilkommende optionsret og sundhedsbeskyttelsen.« Det er bemærkelsesværdigt, som jeg vil gøre rede for senere, at traktatens bestemmelser om sikkerhedskontrol har en udtrykkelig undtagelse for forsvar, hvorimod bestemmelserne om sundhedsbeskyttelse ikke indeholder en sådan undtagelse. På internationalt plan er vigtigheden af atomsikkerhed blevet fremhævet i adskillige retsakter, bl.a. konventionen om nuklear sikkerhed, som er udarbejdet under Det Internationale Atomenergiagenturs auspicier, EFT 1999 L 318, s. 21.

vejede at tilslutte sig kredsen af atomvåbenmagter[47]. En eventuel anvendelse af den kommende Euratom-traktat på atomforsvar var, på det tidspunkt, derfor et noget sensitivt politisk spørgsmål[48].

81. Imidlertid angives følgende i forarbejderne til traktaten:

»Det var ministrenes generelle holdning, at det var vigtigere at finde en løsning, som ikke endegyldigt udelukkede militære anvendelser, og samtidig sikre, at en sådan løsning ikke kunne sætte den sikkerhedskontrol på spil, der blev betragtet som værende af grundlæggende betydning«[49].

82. Det Forenede Kongeriges påstand, nemlig at det på ingen måde var tilsigtet, at Euratom-traktaten skulle gælde for forsvarssektoren, stemmer derfor tilsyneladende ikke overens med vidnesbyrd om traktatens forfatteres intentioner på det pågældende tidspunkt.

83. Endvidere omhandler en række andre artikler i Euratom-traktaten udtrykkeligt militære nukleare aktiviteter og beviser således, at det lå traktatens forfattere på sinde at tage hensyn til og respektere den følsomme karakter af oplysninger inden for dette område.

84. Det første eksempel herpå findes i artikel 24 EA-28 EA, der, som jeg tidligere har anført[50], fastsætter et særligt hemmeligholdelsessystem gældende for viden, som Fællesskabet har erhvervet ved udførelsen af sit nukleare forskningsprogram, hvis udbredelsen af denne viden vil kunne skade en eller flere medlemsstaters forsvarsinteresser. De detaljerede og omfattende hemmeligholdelsesregler, der indgår i disse artikler, har, sammen med gennemførelsesbestemmelser i afledt ret, til formål at sikre, at den følsomme forsvarsrelaterede viden klassificeres på et passende hemmeligholdelsesniveau, for så vidt som dette er »strengt nødvendig[t]« for medlemsstaternes forsvarsinteresser. Et godt resultat af dette system opnås ved tæt samarbejde mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

85. Et andet eksempel på, at det lå traktatens forfattere på sinde at tage hensyn til for-

47 — Se f.eks. kommentar fra M. Faure, 1956, på vegne af den franske regering: »Hvis Frankrig beslutter at gå videre med militære applikationer og fremstille og sprænge en bombe fire år efter, agter Frankrig ikke at undlade det nødvendige samråd med sine samarbejdspartnere eller unddrage sig fællesskabskontrol«, citeret i forarbejderne til Euratom-traktaten (red. S. Neri og H. Sperl, *Cour de Justice des Communautés européennes*, Luxembourg, 1072), s. 246.

48 — Ophavsmændene til Spaak-rapporten, dvs. delegationslederne fra de kommende Euratom-medlemmer, indtog det standpunkt, at spørgsmålet kun kunne afgøres på højeste politiske niveau: »problemet vedrørende visse staters mulige anvendelse af atomenergi til militære formål er af politisk karakter og går ud over (forfatternes) kompetence. (Forfatterne) mener ikke, de bør behandle dette problem i denne rapport«, nævnt i punkt 65, s. 122.

49 — Forarbejderne til Euratom-traktaten, s. XIX.

50 — Jf. punkt 22-33.

svarsrelaterede nukleare aktiviteter, findes i artikel 84 EA [51], der, som nævnt ovenfor, fastsætter en undtagelse fra Euratom-traktatens afsnit II, kapitel 7 om sikkerhedskontrol for visse materialer, der er bestemt til forsvarsformål. Jeg skal i denne sammenhæng bemærke, at ikke alle forsvarsrelaterede materialer er undtaget fra denne sikkerhedskontrol, kun de materialer, som er »under særlig bearbejdelse til [forsvars]formål, eller som efter denne bearbejdelse i overensstemmelse med en operativ plan er anbragt eller oplagret i et militært anlæg« [52]. Det må derfor være underforstået, at sikkerhedskontrollen i kapitel 7 gælder for de forsvarsrelaterede materialer, som ikke er omfattet af ordlyden af artikel 84, stk. 3, EA.

86. Et tredje eksempel på traktatens forfatteres målsætning om at bevare fortroligheden af følsom viden, selv om den ikke er udtrykkeligt begrænset til forsvarssektoren, er artikel 194 EA [53], i henhold til hvilken alle, der får adgang til følsom nuklear viden, som er undergivet hemmelighedsbeskyttelse i en medlemsstat eller en Euratom-institution, har forpligtelse til at bevare disse hemmeligheder.

87. På samme måde er Kommissionen i medfør af artikel 13 EA forpligtet til, hvis den har erhvervet viden i henhold til denne artikel, som er underlagt begrænsninger vedrørende dens anvendelse og udbredelse (dvs. klassificeret viden), at sikre, at disse begrænsninger vil blive overholdt [54].

88. Disse eksempler viser hver især, at traktatens forfattere var opmærksomme på behovet for at bevare hemmelig nuklear, herunder forsvarsrelateret, viden. De repræsenterer alle en balance mellem på den ene side det overordnede mål for det pågældende kapitel i traktaten (f.eks. udbredelse af viden) og på den anden side medlemsstaternes legitime interesse i at sikre fortrolighed i forsvarssektoren og andre sektorer.

D — *Det Forenede Kongeriges og Den Franske Republiks argumenter*

89. Selv om jeg behandler parternes argumenter gennem hele dette forslag til afgørelse, fortjener følgende argumenter efter min mening særlig opmærksomhed.

51 — Jf. punkt 37 og 38.

52 — Artikel 84, stk. 3, EA.

53 — Jf. punkt 40.

54 — Jf. punkt 36.

90. Det Forenede Kongerige har, som jeg tidligere har opsummeret, til støtte for sit synspunkt påberåbt sig definitionen af Fællesskabets opgave i artikel 1 EA, nemlig »gennem skabelsen af de nødvendige betingelser for den hurtige dannelse og udvikling af en kerneenergiindustri at bidrage til højnelse af levestandarden i medlemsstaterne og til udvikling af forbindelserne med andre lande« [55].

91. Jeg finder ikke dette argument overbevisende. For det første giver ordlyden af artikel 1 EA ikke i sig selv anledning til at konkludere, at nuklear energi anvendt til forsvarsformål er udelukket fra traktatens anvendelsesområde. En umiddelbar fortolkning af udtrykket »skabelsen af de nødvendige betingelser for den hurtige dannelse og udvikling af en kerneenergiindustri« udelukker ikke nødvendigvis traktatens anvendelse på militære anlæg. Selv om en af de vigtigste bevæggrunde bag Euratom-traktaten, som tidligere anført, faktisk var at fremme udviklingen af en civil og kommerciel nuklear industri i medlemsstaterne, gik den hånd i hånd med interessen i at sikre tilstrækkelige minimumskrav med hensyn til sundhedsbeskyttelse i den nukleare sektor [56].

92. Som tidligere nævnt har Rådet fastslået, at »Det Europæiske Atomenergifællesskab er oprettet med det mål, at der gennemføres beskyttelsesforanstaltninger, der vil fjerne farerne for befolkningernes liv og sundhed« [57].

93. Som jeg tidligere har anført, ville en fortolkning af artikel 1 EA, som udelukker enhver anvendelse af Euratom-traktaten på forsvarsanliggender, under alle omstændigheder ikke kun være i strid med vidnesbyrdet i Spaak-rapporten om traktatens forfatteres intentioner, men ville også medføre, at de bestemmelser i traktaten, der udtrykkeligt omhandler dens anvendelse på forsvarsanliggender, var overflødige og ikke tjente noget formål.

94. Den Franske Republik har desuden fremført et argument på grundlag af afgørelse 1/78, hvori Domstolen, ifølge Den Franske Republik, fastslog, at »materialer og anlæg til militære formål lå uden for Euratom-traktatens anvendelsesområde« [58].

95. Dette mener jeg ikke er en korrekt fortolkning af Domstolens afgørelse. Dom-

55 — Jf. punkt 49.

56 — På samme måde kan man sige, at selv om det i præamblen anerkendes, at »kerneenergien udgør en væsentlig kilde til sikring af produktionens udvikling og fornyelse og vil kunne fremme fredens sag«, og herved angiver en primær bevæggrund for traktaten, indebærer dette ikke, at det var forfatternes hensigt, at traktaten ikke skulle gælde for militære aktiviteter.

57 — Afgørelse 94/179, nævnt i punkt 71.

58 — Jf. punkt 54.

stolen skulle i denne sag afgøre, om Euratom-traktaten var i overensstemmelse med Den Internationale Atomenergiorganisations konvention om fysisk beskyttelse af nukleare materialer, anlæg og transporter. Den udtalelse fra Domstolen, som Den Franske Republik har henvist til, vedrørte specifikt og udtrykkeligt kun artikel 84 EA og 86 EA og indgik i en generel sammenligning af henholdsvis konventionens og traktatens anvendelsesområde [59]. Det er ikke min opfattelse, at Domstolen havde til hensigt at opstille et overordnet princip om, at nukleare materialer anvendt til forsvarsformål pr. definition ligger uden for traktatens anvendelsesområde.

E — *Relevansen af det franske historiske standpunkt og Europa-Parlamentets beslutninger*

96. Som angivet ovenfor, har Kommissionen i sit indlæg påberåbt sig den franske regerings anmeldelse til Kommissionen i 1960 af planer om at udføre atomprøvesprængninger i Sahara samt en række beslutninger af 1995 fra Europa-Parlamentet, hvori Parlamentet gav udtryk for det synspunkt, at Euratom-traktaten, og navnlig traktatens artikel 34, 35 og 36, i princippet fandt anvendelse på militære atomforsøg foretaget af medlemsstaterne [60]. Den Franske Republik har til gengæld henvist til tilfælde, bl.a. i indlæg for Domstolen, hvori Frankrig har bestridt, at Euratom-traktaten finder anvendelse på det militære område.

97. Jeg mener ikke, at nogen af disse argumenter er afgørende.

98. For det første kan et ensidigt standpunkt, der er indtaget af en medlemsstat, ikke være relevant for en korrekt fortolkning af Euratom-traktaten. Endvidere har det standpunkt, den franske regering har indtaget i dette spørgsmål, ikke været fuldstændig konsekvent, siden forhandlingerne om Euratom-traktaten og traktatens ikrafttrædelse, og jeg mener derfor ikke, det kan tages i betragtning i nærværende gennemgang.

99. For det andet bør der i denne sammenhæng sondres mellem handlinger, som Europa-Parlamentet udfører i sin egenskab af medlovgiver, og rent politiske udtalelser fra Parlamentet. De førstnævnte er relevante for Domstolen, hvorimod de sidstnævnte efter sagens natur ikke har retlig karakter. De parlamentsbeslutninger, som Kommissionen har henvist til, hører tydeligvis til den

59 — Ibidem, præmis 12.

60 — Jf. punkt 44-47.

anden kategori og kan derfor ikke være afgørende for det pågældende spørgsmål.

F — *Analogi med EF-traktaten*

100. Det sidste vigtige element i fortolkningen af artikel 37 EA er efter min opfattelse analogien med behandlingen af medlemsstaters forsvarsinteresser i EF-traktaten [61]. I denne henseende er artikel 296, stk. 1, EF relevant, for så vidt dens formål er at bevare medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser i forbindelse med meddelelse af forsvarsrelaterede oplysninger, idet det heri fastsættes, at »ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser«.

101. Det står klart, at denne bestemmelse ikke indebærer, at EF-traktaten som helhed ikke finder anvendelse på det militære område. Det forholder sig snarere således, at artiklen kun finder anvendelse i de særlige tilfælde, hvor en medlemsstat finder, at dens »væsentlige sikkerhedsinteresser« ville lide skade, hvis den var forpligtet til at meddele en bestemt oplysning.

102. Således kan det f.eks. ikke antages, at EF-traktatens afsnit XIX om miljøet i princippet ikke finder anvendelse på miljøspørgsmål, som opstår inden for forsvarssektoren. Det må snarere antages — også for at fremme målet i artikel 2 EF om »et højt niveau for miljøbeskyttelse« — at foranstaltninger, der træffes for at fremme miljømålsætninger, gælder på samme måde på det militære område, medmindre dette ville være i strid med væsentlige sikkerhedsinteresser — som anført i artikel 296 EF — i hvilket fald en undtagelse for forsvarssektoren udtrykkeligt skal være fastsat i den relevante lovgivning [62]. Dette er på samme måde tilfældet for lovgivning, der er vedtaget med

61 — Vedrørende et andet tilfælde, hvor analogi med EF-traktaten er blevet anvendt ved fortolkningen af Euratom-traktaten, se generaladvokat Van Gervens forslag til afgørelse i sag C-70/88 (nævnt i punkt 46), i punkt 23: »Jeg mener navnlig ikke, der kan gives gode grunde for ved fortolkningen af rækkevidden af en ved Euratom-traktaten etableret politik at følge andre regler end dem, der må følges ved fortolkningen af rækkevidden af en ved EØF-traktaten etableret politik [...]«. Dette ræsonnement i analogi med EF-traktaten kan efter min opfattelse danne forbillede for denne sag trods princippet om en selvstændig anvendelse af Euratom-traktaten (se artikel 305 EF).

62 — Spild fra militære områder er således i princippet ikke udelukket fra Rådets direktiv 75/442/EØF af 15.7.1975 om affald (EFT L 194, s. 39), og på samme måde kan militære områder udpeges som »særlige bevaringsområder« i henhold til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21.5.1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206, s. 7). Artikel 1, stk. 4, i Rådets direktiv 85/337/EØF af 27.6.1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet, EFT L 175, s. 40 (som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/35/EF af 26.5.2003, EUT L 156, s. 17), indeholder derimod følgende bestemmelse: »Medlemsstaterne kan fra sag til sag, såfremt der er hjemmel hertil i national lovgivning, beslutte ikke at anvende dette direktiv på projekter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis de vurderer, at en sådan anvendelse ville skade dette sigte«.

hjemmel i EF-traktatens afsnit XI om social- og arbejdsmarkedspolitik eller afsnit XIII om folkesundhed [63].

103. Det er herved relevant at behandle Det Forenede Kongeriges påstand om, at det forhold, at Euratom-traktaten ikke indeholder en bestemmelse svarende til artikel 296 EF, udgør en »lakune« i Euratom-traktaten og må fortolkes således, at det aldrig har været tilsigtet, at denne traktat skulle gælde for forsvarsrelateret anvendelse af kernekraft [64].

104. Jeg finder ikke dette argument overbevisende. Efter min opfattelse er det baseret på en forkert vurdering af forholdet mellem Euratom-traktaten og EF-traktaten. Forholdet mellem disse to traktater er, at EF-traktaten ikke finder anvendelse på anliggender, som er omfattet af bestemmelser i Euratom-traktaten eller forskrifter, der er vedtaget med hjemmel heri. Artikel 305, stk. 2, EF fastsætter således: »Bestemmelserne i denne traktat berører ikke bestemmelserne i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab.«

105. Jeg skal dog bemærke, at EF-traktaten kan finde anvendelse på spørgsmål, som ikke er omfattet af bestemmelser i Euratom-traktaten eller gennemførelsesbestemmelser hertil. Således tog Domstolen f.eks. i sin udtalelse 1/94 af 15. november 1994 stilling til spørgsmålet, hvorvidt Det Europæiske Fællesskabs kompetence til at indgå de multilaterale overenskomster om samhandelen med varer var eksklusiv, for så vidt de vedrører varer, som er omfattet af Euratom-traktaten. Med henvisning til den nuværende artikel 305, stk. 2, EF konkluderede Domstolen, at dette rent faktisk var tilfældet: »Da Euratom-traktaten ikke indeholder bestemmelser om udenrigshandel, er der intet til hinder for, at aftaler, som indgås i henhold til EF-traktatens artikel [133], også gælder for den internationale samhandel med Euratom-produkter« [65].

106. Dette stemmer overens med Domstolens praksis vedrørende forholdet mellem EF-traktaten og EKSF-traktaten, som er

63 — Således gælder Rådets direktiv 89/654/EØF af 30.11.1989 om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdsstedet (EFT L 393, s. 1) i princippet også for arbejdssteder i militæret.

64 — Jf. punkt 51.

65 — Sml. I, s. 5267, præmis 24.

fastsat i artikel 305, stk. 1, EF i en ordlyd svarende til artikel 305, stk. 2, EF [66].

107. Som følge heraf mener jeg, at forholdet mellem Euratom-traktaten og EF-traktaten taler imod eksistensen af en »lakune« som følge af mangelen på en bestemmelse i Euratom-traktaten svarende til artikel 296 EF. Det forholder sig snarere således, at beskyttelsesbestemmelserne i artikel 296 EF ligeledes kan finde anvendelse på produkter, der er omfattet af Euratom-traktaten, for så vidt som Euratom-traktaten og gennemførelsesbestemmelser hertil ikke fastsætter udtrykkelige beskyttelsesforanstaltninger for medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser. Jeg mener derfor ikke, at Det Forenede Kongeriges argument i denne henseende kan tiltrædes.

VI — Forslag til fortolkning af artikel 37 EA

108. Denne gennemgang af systematikken i og målet med afsnit II, kapitel 3, i Euratom-traktaten og behandlingen af forsvaret i Euratom-traktaten som helhed leder mig frem til følgende konklusion.

109. Som jeg allerede har bemærket, indgik spørgsmålet om Euratom-traktatens eventuelle anvendelse på forsvarsaktiviteter udtrykkeligt i traktatens forfatteres overvejelser under forarbejdet til forhandlingerne. Det er vigtigt at bemærke, at forfatterne til Spaak-rapporten anerkendte, at en løsning på dette spørgsmål krævede en omhyggelig afvejning af interesser: »Det var ministrenes generelle holdning, at det var vigtigere at finde en løsning, som ikke endegyldigt udelukkede militære anvendelser, og samtidig sikre, at en sådan løsning ikke kunne sætte den sikkerhedskontrol på spil, der blev

66 — Jf. f.eks. dom af 15.12.1987, sag 328/85, Deutsche Babcock, Sml. s. 5119, hvori Domstolen fastslog følgende: »[Artikel 305, stk. 1, EF] må allerede efter sin ordlyd fortolkes således, at i det omfang et forhold ikke er reguleret i EKSF-traktatens bestemmelser eller i forskrifter udstedt med hjemmel i denne, finder EØF-traktaten og gennemførelsesbestemmelserne dertil anvendelse på varer, der omfattes af EKSF-traktaten« (præmis 10). I sit forslag til afgørelse i samme sag bemærkede generaladvokat Sir Gordon Slynn, at »EØF-traktatens bestemmelser, og så meget mindre de afledede forskrifter der gives med hjemmel i traktaten, ikke må »ændre bestemmelserne« i EKSF-traktaten eller »berøre« Euratom-traktaten. Betyder dette, at EØF-traktaten ikke angår kul og stål, og at bestemmelser givet med hjemmel i denne ikke må regulere kul og stål, eller skal bestemmelsen forstås snævrere? Efter min opfattelse har bestemmelsen et mere begrænset indhold. Det havde været let at fastsætte, at ingen bestemmelse i EØF-traktaten skulle finde anvendelse på kul- og stålprodukter eller på kul- og stålindustrien, hvis dette havde været tilsigtet. Det gjorde man ikke. Man har i stedet fastsat den begrænsning, at bestemmelserne i EØF-traktaten ikke »ændrer bestemmelserne« i den ældre traktat, navnlig for så vidt angår de angivne områder. Jeg fortolker dette således, at EØF-traktaten finder anvendelse på kul og stål, bortset fra i det omfang forholdene er reguleret i EKSF-traktaten eller i bestemmelser med denne som hjemmel; i det omfang et område er reguleret i EKSF-bestemmelserne, finder EØF-traktatens bestemmelser ikke anvendelse.« Jf. også dom af 1.7.2004 afsagt af Retten i Første Instans, sag T-308/00 Salzgitter mod Kommissionen, Sml. II, s. 1933, præmis 62, og dom af 24.9.2002, forenede sager C-74/00 P og C-75/00 P, Falck og Acciaierie di Bolzano mod Kommissionen, Sml. I, s. 7869, præmis 100. De foranstaltninger, der blev vedtaget med hjemmel i EF-traktaten efter Tjernobyl-ulykken, er også et eksempel på, at denne traktat finder anvendelse i mangel af en specifik bestemmelse i Euratom-traktaten: Jf. dom af 19.3.1990, sag C-62/88, Grækenland mod Rådet, Sml. I, s. 1527, præmis 17, og dommen i sagen Parlamentet mod Rådet, nævnt i punkt 46.

betragtet som værende af grundlæggende betydning« [67].

110. Ved en sådan løsning undgås de negative konsekvenser, som en »alt eller intet«-løsning nødvendigvis ville få, når den ene interesse — hvad enten det er folkesundhed eller det nationale forsvar — prioriteres over den anden. Hvorledes skal denne ligevægt mellem interesser da opnås i praksis?

111. For det første fremgår det klart af det anførte, at Euratom-traktatens bestemmelser om sundhedsbeskyttelse er af afgørende betydning og bør fortolkes således, at der sikres en effektiv beskyttelse af folkesundheden [68]. Endvidere fremgår det af det anførte, at påstanden om, at den nukleare forsvarssektor pr. definition ligger uden for Euratom-traktatens anvendelsesområde, ikke er holdbar ved en systematisk fortolkning af traktaten [69].

112. Det følger heraf, at den forpligtelse til at forsyne Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende planer om bortskaffelse af radioaktivt spild, som medlemsstaterne pålægges ved artikel 37 EA, i princippet også bør gælde for forsvarssektoren. Som følge heraf bør det ikke være muligt for en medlemsstat at nægte at udlevere oplysninger om en plan om bortskaffelse af militært radioaktivt spild alene med den begrundelse, at det pågældende spild stammer fra forsvarsaktiviteter.

113. For det andet fremgår det også klart, at medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser skal respekteres ved anvendelsen af Euratom-traktaten. Forpligtelsen i artikel 37 EA bør derfor ikke gælde i de særlige tilfælde, hvor en medlemsstat mener, at dens væsentlige sikkerhedsinteresser ville lide skade, hvis den udleverede visse oplysninger, således som det kræves i denne artikel.

114. Medlemsstaterne bør med andre ord kun have ret til at tilbageholde oplysninger fra Kommissionen om planer om bortskaffelse af forsvarsrelateret radioaktivt spild i de tilfælde, hvor dette efter deres opfattelse er absolut nødvendigt af hensyn til beskyttelsen af deres væsentlige forsvarsinteresser.

115. Når de foretager denne vurdering, bør medlemsstaterne overholde den forpligtelse

67 — Jf. punkt 81.
68 — Jf. punkt 64-77.
69 — Jf. punkt 78-88.

til loyalt samarbejde, som de har i henhold til artikel 192 EA for at »sikre opfyldelsen« af de forpligtelser, som følger af Euratom-traktaten [70]. Jeg mener, at denne forpligtelse kræver, at medlemsstaterne, når de foretager denne vurdering, indleder en åben og konstruktiv dialog med Kommissionen i de tilfælde, hvor de af forsvarshensyn overvejer at tilbageholde særlige oplysninger. I et sådant tilfælde bør medlemsstaten drøfte med Kommissionen, om beskyttelsen af dens forsvarsinteresser kan opnås med mindre indgribende midler end en fuldstændig tilbageholdelse af oplysningerne.

116. Sådanne midler kan sagtens være for eksempel anvendelse af sikkerhedsforanstaltninger for oplysninger svarende til dem, der er fastsat i lovgivningen med gennemførelsesbestemmelser til artikel 24 EA, ved at »klassificere« dataene gennem en hemmeligholdelsesordning [71]. Alternativt kunne medlemsstaten og Kommissionen nå frem til den konklusion, at udlevering af mindre detaljerede oplysninger end fastsat i Kommissionens henstilling 1999/829 [72] er tilstrækkelig til, at Kommissionen kan afgøre, om iværksættelsen af planen for bortskaffelse af radioaktivt spild »kan antages at medføre en radioaktiv kontaminering af en anden medlemsstats vande, jord eller luftrum«, jf. artikel 37 EA.

117. Ved en sådan løsning, der er baseret på en dialog i hvert enkelt tilfælde, undgås de risici, som en generel anvendelse af artikel 37 EA på forsvarssektoren kan medføre, således som Det Forenede Kongerige har anført i sit indlæg [73]. For eksempel ville risikoen for »baglæns konstruktion«, hvor man udleder vigtig forsvarsrelateret viden af oplysninger om sammensætningen af radioaktive affaldsstrømme, kunne udelukkes, hvis disse data på baggrund af drøftelser mellem den pågældende medlemsstat og Kommissionen blev undergivet en rimelig effektiv hemmeligholdelsesordning og kun blev tilbageholdt, hvis det var absolut nødvendigt for beskyttelsen af forsvarshemmeligheder.

118. Jeg skal tilføje, at denne afvejning svarer til den, der indgår i EF-traktaten, hvor forsvarssektoren i sig selv ikke er undtaget, men hvor medlemsstaterne ikke er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis dette ville stride mod væsentlige nationale sikkerhedsinteresser [74].

119. Endelig mener jeg, at det på baggrund af nævnte konklusion, der er en »middelvej« mellem henholdsvis Kommissionens og Det Forenede Kongeriges synspunkter, er rimeligt, at hver part pålægges at bære sine egne omkostninger i denne sag.

70 — Jf. punkt 39.
71 — Jf. punkt 22-33.
72 — Jf. punkt 18.
73 — Jf. punkt 52.
74 — Jf. punkt 100, 101 og 102.

VII — Forslag til afgørelse

120. Henset til ovenstående betragtninger foreslår jeg, at Domstolen:

— fastslår, at Det Forenede Kongerige ved ikke at have forsynet Kommissionen med alle almindelige oplysninger vedrørende en plan om bortskaffelse af radioaktivt spild ved demonteringen af »Jason«-reaktoren, for så vidt disse er forenelige med væsentlige nationale sikkerhedsinteresser, og ved ikke at have indledt en dialog med Kommissionen om, hvorvidt beskyttelse af landets forsvarsinteresser kunne opnås ved mindre indgribende midler end en fuldstændig tilbageholdelse af oplysningerne fra Kommissionen, har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til Euratom-traktatens artikel 37

— tilpligter hver part og intervenienten til at bære sine egne omkostninger.